

визуелно-уметнички употпуњују сигналистички прилози Мирољуба Тодоровића *Васионски хијероглифи* и Владе Стоиљковића. Родоначелник сигналазма надахнуто пева о космосу, што се може запазити и из завршног одељка антологије *Освајање космоса*, где је више Тодоровићевих поетских прилога. Антологијски избор астронома Димитријевића, потврђује запажања др Миливоја Павловића, да сигналисти, а у првом реду Тодоровић, стављају човека у средиште космоса, па се његова судбина "решава неодвојиво од судбине небеских тела и целокупног свемира".⁵⁸⁰ У тим размахнутим космогоничким сферама човек настоји да овлада скривеним играма васељенских догађања.

Песничка похвала Сунцу

*Сунце, неограничено добро,
безгранично велико, које си
насред неба, које си ум и које
управљаш светом (...), ти
које чиниш да ватре других
звезда заувек трају, ширећи
за њих правом мером пламен
властите светлости...*

Молитва с почетка IV века

Сјајно и величанско Сунце није само свакога дана ново, "оно је увек и непрестано ново", говорио је Хераклит. Сунце се свакога јутра рађа и све поново изводи на светлост дана. Оно рађа и прождире своју децу, пише у древним индијским *Упанишадама*. Сунце, као „дневна звезда“, заузима примарно, понајважније место међу скоро свим астралним ентитетима. Узвишени појам Бога на небу, у многим религијама, непосредно се повезује са Сунцем. У вавилонским веровањима Сунце-Бог је онај што "тмину осветљава и небу светло дарује, који горе и доле зло уништава ..."⁵⁸¹

У певању о космосу симболика Сунца је вишеструка, показују то песме из циклуса *Сунце*, у антологији *Космички цвет*. Али она је, поред све слојевитости, у много чему противуречна, као што су то понекад и научна сазнања о нашој „звезди дневној“. Све је то нашло поетски израз у одама и похвалама Сунцу, те у истицању његове опходне снаге, али и у речима опомене да оно може бити и убитачно, да спржи, поништи... Велико, "железно сунце" је ватрено, оно је извор светлости ("светла пређа") и тоpline, али измамљује и животну тајну (Десанка Максимовић). Сунце је, у стиховима Смиљане Ђуровић, стаклено у одсјају и животодавно, јер истрајавамо и одолевамо "што нам је у венама сунчана светлост".⁵⁸² У нео-

⁵⁸⁰ Миливоје Павловић, *Кључеви сигналистичке поетике – Звездана синтакса Мирољуба Тодоровића*, Просвета, Београд, 1999, стр. 55.

⁵⁸¹ Ханс Бидерман, *Речник симбола*, стр. 377.

⁵⁸² Смиљана Ђуровић, *Помрачење Сунца*, Сова, Београд, 2000.

символистичком певању Бранка Миљковића Сунце је бела звезда, птица која греје и пркосна ружа.⁵⁸³ Орфичко певање Крстивоја Илића дочарава Сунце над завичајем са свестворитељским моћима, када оно даје "божански облик" долини.⁵⁸⁴ За орфике,⁵⁸⁵ Сунце је разум света, као и за астронома Боривоја Јовановића, који истиче да је оно створило најчудније космичко дело, те живот и вид, љубав и разум.⁵⁸⁶ И Томићева *Ода сунцу*,⁵⁸⁷ као и предходна Јовановићева, тежи да буде свечана, достојанствена и похвална песма, али су оне то само делимично, јер у скоро аматерском захвату, ни изблиза не додирују високи стил оде. По песничким вредностима скромне су и две наредне песме Николе Дреновца, као и *Расветљавање сунца* Првослава Ралића.

Али зато *Поноћно Сунце* Васка Попе, што се излегло из "големог црног јата", неугасло сјаји и као да има окултно поље деловања.⁵⁸⁸ У овом одељку су, поред слабашних стихова Јанике Печи и сигналистичког фрагмента о Сунцу Мирољуба Тодоровића, још две песме Васка Попе озрачене густом метафориком.

Месец и месечина као душа песникова

*И ти Месече,
постављен у најнижи предео
неба, из месеца у месец
непрестано храћен сунчаним
зрацима, сјајиши узвишеним
сјајем, да одржиши расплодно
семе ...*

Молитва с почетка IV века

Структура Димитријевићеве антологије *Космички цвет*, композиционо и по редоследу, Сунце повезује са Месецом, баш као што се вишесмерни симболизам Месеца налази у узајамном односу са Сунцем. Песме објављене у овој књизи показују да је Месец углавном општи, универзални и скоро свеобухватни симбол променљивости, трансформације и свеколиког постојања. Пошто непрестано мења облик Месец се, у појединим стиховима, описује и као обнова, периодичност, али и као извесно просвет-

⁵⁸³ Б. Миљковић, *Похвала сунцу*, у књизи "Орфичко завештање", Градина, Ниш, 1972.

⁵⁸⁴ Крстивоје Илић, *Приговор Орфеју*, Нолит, Београд, 1987.

⁵⁸⁵ Орфици су веровали у сеобу душе и њено прочишћавање путем затварања у тело и казни у подземном свету...

⁵⁸⁶ Б. Јовановић, *Дозревање Сунца*, Градишка, 1994.

⁵⁸⁷ Александар Томић, *Ода сунцу*, „Васиона“, Београд, 2000, бр. 1-3, стр. 69.

⁵⁸⁸ Пишући о поезији Васка Попе, неосимболиста Иван В. Лалић подвлачи да је он кроз древне инкантације, "ушао у драгоцене тајне прастарих метаморфоза". А Владо Урошевић коментарише то и додаје да је Лалић мислио "на енигме које се крију у симболичким сликама алхемијских преображаја". – В. Урошевић, *О процесу преображавања у злато*, Зборник *Иван В. Лалић – песник*, Краљево, 1996, стр. 31.